

Alles wat was, is weg

PHILIP VERMOORTEEL

Op 1 september 2021 vond in De Studio in Antwerpen de Vlaamse première plaats van **Holle Haven**. De Nederlandse première

had al plaatsgehad op 28 augustus in Rotterdam.

Holle Haven is volgens het programmaboek ‘een slam 2.0 performance die spoken word samenbrengt met hedendaagse klassieke muziek’.

De tekst van de voorstelling werd geschreven door **Gaca Schoeters**, als schrijfofdracht van deBuren in het kader van het project ‘Besmette Stad’. Het gedicht ‘Holle Haven’ uit *Bezette Stad* van Paul van Ostaijen vormde de basis. Schoeters heeft tussen een selectie van regels en woorden uit Van Ostaijens gedicht haar eigen versregels ingelast en legt daarmee een link naar de ellende die de coronamaatregelen veroorzaakt hebben. De teksten van Van Ostaijen worden gezongen door mezzosopraan Els Mondelaers. De ingelaste teksten worden gesproken door Schoeters. Zo ontstaat een boeiende afwisseling tussen zang en voordracht, tussen Van Ostaijen en Schoeters, tussen de miserie van de oorlog van honderd jaar geleden en de desastreuze coronamaatregelen van vandaag. Voordracht en zang maken deel uit van een totaalcompositie van Annelies Van Parys, die niet alleen de teksten van Van Ostaijen op muziek heeft gezet maar ook de gesproken gedeelten met muziek ondersteunt.

Gedurende de hele voorstelling, die zo’n 45 minuten duurt, worden op een hoogst originele manier van achter de scène lichtstralen en wisselende videobeelden richting publiek geprojecteerd. Die betoverende videomontage is het werk van Sébastien Van Mallegem. De toeschouwers zien de acteurs bewegen tegen een langzaam wisselende achtergrond van beelden en effecten in tegenlicht, wat op een bepaald ogenblik nog mysterieuzer wordt dankzij flarden toneelmist.

Mondelaers zet een sterke prestatie neer. Niet alleen is de zangpartij die ze vertolkt uiterst moeilijk want zeer atonaal, maar bovendien krijgt ze vanuit de pianobegeleiding nagenoeg geen ondersteuning, wat niettemin tot een zeer harmonisch resultaat leidt. Haar stem klinkt warm en afhankelijk van de tekst dramatisch of ontroerend, maar nooit hard, ook niet waar ze ver de hoogte ingaat. Haar dictie is perfect: ieder woord is moeiteloos te verstaan.

Even indrukwekkend is de prestatie van Schoeters, die in onberispelijk en glashelder Nederlands haar eigen teksten tussen die van Van Ostaijen weeft. Ook hier afwisseling tussen felheid, spot, verontwaardiging en emotie op een manier die altijd overtuigt en vijfenveertig minuten lang het publiek in de ban houdt.

De compositie die de voorstelling tot een organisch geheel smeedt, verdient de hoogste lof. Hoewel in beginsel atonaal, wordt de muziek nooit brutaal of enerverend. Annelies Van Parys slaagt erin om zowel agressieve, haast primitief-ritmische, als melancholische momenten muzikaal perfect te verklanken. Ze is als componist bescheiden genoeg om haar muziek een achtergrondrol toe te bedelen wanneer de tekst daar om vraagt.

Hoewel Van Parys de muziek gecomponeerd heeft, is het Lies Colman die aan het klavier zit. Een enkele keer, maar heel kort, neemt Els Mondelaers haar rol over. Colman vertolkt de muziek met veel talent. Krachtig staccato waar de componist het wil, elegant legato waar de partituur erom vraagt. Haar pedaalgebruik is onberispelijk, zelfs wanneer ze het klavier niet aanraakt. Want ook de componist bespeelt de piano; weliswaar niet vanaf het klavier, maar gebogen over en vanuit de klankkast. Ze bestrijkt, streelt en tokkelt de snaren met haar vingers en met een arsenaal aan voorwerpen. Een snelle blik in de open piano na de voorstelling leverde onder meer op: krijt, een bal, een

bordenwisper, verscheidene trommelstokjes met bolletjes van diverse grootte en nog meer. De effecten die ze daarmee bereikt, ondersteund door het pedaalwerk van Colman, zijn ronduit magisch en roepen een weelderige waaier van stemmingen op die met regulier pianospel onmogelijk gerealiseerd kan worden.

De compositie is technisch, maar vooral ritmisch, aarts-moeilijk; de teksten zijn dat al evenzeer, maar het samenspel tussen de pianiste, de zogenaamde inside pianiste en de zangen spreekstem verloopt foutloos en dat is op zich al een knappe prestatie. Dat alles wordt geschraagd door de reeds genoemde videoprojectie, door de doeltreffende belichting en door de breekbare choreografie van regisseur Sjaron Minailo.

Het is een moeilijke opgave om met deze relatief bescheiden bezetting en zonder enig decor drie kwartier te blijven boeien. Halverwege de voorstelling, wanneer een dipje dreigt, wordt dan ook overgeschakeld op vooraf opgenomen zang, tekst en muziek die aan een steeds sneller tempo afgespeeld worden met op de achtergrond irritant geknetter als van een elektrische kortsluiting. Na dit voor mijn gevoel iets minder geslaagde, maar gelukkig vrij korte intermezzo, wordt verder gewerkt met levende tekst, zang en piano en krijgt de voorstelling een nieuw elan dat in kracht toeneemt tot het laatste woord gezegd en de laatste noten gespeeld en gezongen zijn.

De voorstelling benadert de perfectie. Alleen de synchronisatie van de choreografische bewegingen had beter gekund, vooral wanneer drie of – heel even – vier van de performers op de scène staan en geacht worden identiek dezelfde bewegingen uit te voeren in een perfecte timing.

Ten slotte zijn er de teksten. Die van Van Ostaijen zijn, zoals gezegd, expressief op muziek gezet door Van Parys en worden grandioos vertolkt door Mondelaers. De teksten van Schoeters, die zich als klimop rond en tussen Van Ostaijens 'Holle Haven'

slingeren, sluiten haast organisch aan bij die van de meester. Zij leggen, zoals eveneens al gezegd, de verbinding met de ellende die voortgekomen is uit de absurde maatregelen ter beknotting van onze vrijheid. Verlaten straten, niemand mogen aanraken, huiselijk geweld, 'laat ons de politiciers buitensmijten', de ondergang van de toeristische sector (Thomas Cook), de macht van de multinationals, quarantaine, 'Blijf in uw kot', ziekenkamers, afscheid nemen, besmettingsgevaar, voor niemand nog bloemen, digitale platformen... dat alles en nog meer, het komt in deze voorstelling allemaal aan bod. Dat (over)aanbod aan thema's is gelukkig goed gedoseerd en klinkt nooit goedkoop geëngageerd, behalve misschien wanneer de obligate, maar intussen al fel vervaagde aanklacht tegen Leopold II breed uitgesmeerd wordt, al valt dat te verantwoorden omdat Van Ostaijen het zelf heel even heeft over 'BLACK and WHITE', 'ivoor(markt)' en 'Kongo'. Af en toe is er ruimte voor humor, bijvoorbeeld wanneer grandioos gevarieerd wordt op 'shell sells seashells by the seashore'.

'Vrijheid' is een woord dat als een rode draad door de voorstelling loopt en de thematiek van de avond wordt naar het einde toe treffend samengevat in de zin 'Alles wat was, is weg'. Deze performance is een treurige terugblik op de miserie van de afgelopen twee jaar, maar tevens een aanklacht, die onder meer verwoord wordt in het ingelaste vers 'Wat wij willen is ons recht' uit Van Ostaijens 'Huldegedicht aan Singer'.

Dat het publiek deze coproductie van Muziektheater Transparant, Studio Minailo en Concertgebouw Brugge zeer heeft gewaardeerd, bleek uit het overtuigende applaus. Het was een avond om te koesteren, tot wanneer alles wat weg is geweest, er – misschien – ooit weer zal zijn.

